Till:
Landsbygds-och infrastrukturdepartementet, Sveriges regering
Kommunal- og distriktsdepartementet, Norges regjering

Öppet brev från Sveriges regioner angående Norges deltagande i Interreg-programmen 2028–2034

Sverige och Norge har en av Europas mest integrerade grannrelationer, präglad av gemensam historia, starka ekonomiska band och en omfattande rörlighet av människor och varor över gränsen. Norge utgör, tillsammans med Finland och Danmark, en av Sveriges viktigaste samarbetspartners. Särskilt i gränsregionerna fungerar länderna som sammanhängande, funktionella regioner med gemensam arbetsmarknad, näringsliv och samhällsservice.

Sverige och svenska regioner deltar i dag i flertalet Interreg-program tillsammans med Norge och norska fylken. Dessa program möjliggör stärkt samverkan mellan länderna där norska aktörer är viktiga och självklara samarbetspartners. Det relativt låga norska budgetanslaget, den kortsiktiga budgeteringen och den lägre medfinansieringsgraden innebär dock i dag begränsningar, vilket gör att programmen inte fullt ut kan fungera som den möjliggörare för hållbar utveckling, integration och gränsöverskridande samverkan som de har potential att vara. Sveriges regioner ser därför ett behov av att denna fråga hanteras, och att norska aktörer i högre grad ges förutsättningar att vara en likvärdig part i genomförandet av Interreg-programmen, genom att:

- Det norska budgetanslaget ses över i relation till övriga EU-länders anslag i de Interreg-program där Norge deltar.
- Norska medel avsätts långsiktigt för hela programperioden 2028–2034, i linje med EU27.
- Norsk medfinansiering når en jämförbar nivå i relation till EU27

Nedan följer en fördjupad beskrivning av utmaningarna, möjligheterna och de förändringar som vore önskvärda för ett mer kraftfullt genomförande av Interreg-programmen. Samtliga regionutvecklingsdirektörer från Sveriges 21 regioner står bakom denna skrivelse.

Bakgrund

Interreg-programmen som Sverige och Norge tillsammans deltar i möjliggör konkret samverkan över nationsgränsen och bidrar till att stärka integration, innovation och hållbar utveckling. Interreg utgör därmed ett viktigt verktyg för att långsiktigt utveckla och fördjupa så väl det bilaterala svensk-norska samarbetet, men också den nordiska samhörigheten.

För att Interreg ska kunna vara det kraftfulla verktyg som det norsk-svenska samarbetet kräver, behöver dock vissa förutsättningar vara på plats inför programperioden 2028–2034. En mer robust och tillförlitlig norsk medverkan i Interreg är inte bara en regional utvecklingsfråga, utan en strategisk investering i ett starkare, mer sammanhållet och motståndskraftigt Norden.

Norges deltagande i Interreg präglas idag av tydliga strukturella obalanser gentemot övriga deltagande länder. Norges låga budget avsatt till Interreg-samarbete, kombinerad med nationella öronmärkningar skapar inlåsningseffekter där tillgängliga EU-medel inte kan användas fullt ut och i

vissa fall går förlorade. Särskilt tydligt blir detta i Interreg Sverige-Norge där cirka 8 procent av budgeten förblev oanvänd i förra programperioden och behövde återföras till EU-kommissionen. Samtidigt innebär årliga norska budgetbeslut, i stället för fleråriga åtaganden, en betydande osäkerhet för programgenomförandet, vilket gör att norska aktörer ibland avstår från att delta, tvingas lämna samarbeten, eller inte ens blir tillfrågade av andra potentiella stödmottagare.

Skillnader i medfinansieringsgrad förstärker obalanserna ytterligare: Stödmottagare från EU-länder erhåller i regel 60–80 procent, medan norska aktörer i jämförelse får 50 procent. Tillsammans med Norges tredjelandsstatus, som medför särskilda administrativa krav och ökad komplexitet, skapas en oproportionerligt hög resursåtgång för sekretariaten, programadministrationen och genomförandet av programmen i förhållande till den norska finansieringen. Sammantaget riskerar dessa faktorer att begränsa både deltagande och genomslag i programmen, vilket i förlängningen undergräver syftet med Interreg och hämmar utvecklingen av starka och funktionella gränsregioner – trots ett tydligt ömsesidigt intresse av fördjupat samarbete.

Swecos halvtidsrapport för Interreg Sverige-Norge programmet synliggör problematiken kring den låga norska finansieringen och rekommenderar att ”a*dressera finansieringsbalansen inför nästa programperiod. Inför nästa programperiod bör ansvariga beslutsfattare hantera finansieringsbalansen mellan svensk och norsk sida. Mer likvärdiga och förutsägbara villkor är viktiga för balanserade partnerskap och ett jämbördigt gränsöverskridande samarbete. Programorganisationen kan bidra med erfarenheter och underlag, men finansieringsmodellen behöver hanteras på nationell och politisk nivå.”*

Det är mot denna bakgrund, och med en gemensam ambition att ytterligare stärka förutsättningarna för gränsöverskridande samverkan mellan Sverige och Norge, som Sveriges regioner vill lyfta följande utvecklingsområden:

- **En översyn av de norska budgetanslagen i relation till övriga EU-länders nivåer i de Interreg-program där Norge deltar.** En högre norsk finansiering kan bidra till att bättre ta tillvara den fulla potentialen i det gränsöverskridande samarbetet. Genom att anpassa budgetnivåerna mer proportionerligt kan nuvarande obalanser minska, inlåsningseffekter undvikas och fler projekt genomföras på jämbördiga och effektiva villkor.
- **Avsättning av norska medel långsiktigt för hela programperioden, i linje med EU27.** Fleråriga åtaganden stärker förutsägbarheten och skapar stabila förutsättningar för både program och projektaktörer. Detta kan bidra till ökad tillit i partnerskapen och underlättar för norska aktörer att delta kontinuerligt och fullt ut genom projektens olika faser, från utveckling till genomförande och resultat.
- **En jämförbar nivå på norsk medfinansiering i relation till EU27.** En mer balanserad finansieringsnivå (i nivå med EU:s 60–80 procent) kan bidra till att minska obalanserna i projektsamarbeten, stärka incitamenten för norskt deltagande och bidra till mer robusta och konkurrenskraftiga konsortier. Det kan också bidra till att sänka trösklarna för medverkan och ytterligare höja kvaliteten i insatserna.

Till:
Landsbygds-och infrastrukturdepartementet, Sveriges regering
Kommunal- og distriktsdepartementet, Norges regjering

Interregprogrammen och norsk finansiering

Sverige och Norge deltar tillsammans i tre gränsregionala- och tre transnationella Interreg-program. Nedan följer en lista av dessa med information om vilka länder som ingår och hur stor del av den totala programbudgeten Norge står för. Informationen är hämtad från interreg.no och direkt från programmen.

- Öresund-Kattegatt-Skagerrak: Sverige, Danmark och Norge, cirka 6 procent
- Sverige-Norge: Sverige och Norge, cirka 25 procent
- Aurora: Sverige, Finland och Norge, cirka 6 procent
- Northern Periphery and Arctic: Sverige, Finland, Irland, Island, Färöarna, Grönland och Norge, cirka 6 procent
- Nordsjöprogrammet: Sverige, Danmark, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike och Norge, cirka 2 procent
- Östersjöprogrammet: Sverige, Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland, Danmark och Norge, cirka 1 procent

Bakom detta öppna brev står regionutvecklingsdirektörerna från Sveriges samtliga 21 regioner:

Region Blekinge
Region Dalarna
Region Gotland
Region Gävleborg
Region Halland
Region Jämtland Härjedalen
Region Jönköpings län
Region Kalmar län
Region Kronoberg
Region Norrbotten
Region Skåne
Region Stockholm
Region Sörmland
Region Uppsala
Region Värmland
Region Västerbotten
Region Västernorrland
Region Västmanland
Region Örebro län
Region Östergötland
Västra Götalandsregionen